

مقایسه دو روش هماگلوتیناسیون غیرمستقیم و ثبوت مکمل برای جستجو و تعیین عیار آنتی بادی در عفونت های سیتومگالوویروسی (CMV)

دکتر فخرالسادات محمدزاده کیانی

هرپس سیمپلکس، آبلمرغان - زناوار (Epstein-Barr) EB هم خانواده میباشدند. انسان و گونه های مختلف جانوری دارای سیتومگالوویروس های انسانی تاکنون سه نوع آنتی ژنیکی شناخته شده است (۱۸) که جز در بدن انسان و یا در کشت سلول های فیروblastی انسان، در سلول های هیجکدام از جانوران دیگر تکثیر حاصل نمیکند. سلول های آلووه با سیتومگالوویروس متورم میشوند بطوریکه بر اثر افزایش حجم اندازه آنها تا چهل میکرون هم میرسد و در داخل هسته آنها انکلوزیون های اسیدوفیل درشتی در حدود ۱۵ میکرون بوجود میآید. سلول هایی با این مشخصات در غدد برازی ۱۰ تا ۲۰ درصد از کودکان سالم کمتر از ۵ سال که بر اثر تصادفات و حوادث در گذشته اند دیده شده است و نمایانگر انتشار وسیع سیتومگالوویروس ها در اجتماعات انسانی میباشد. کودکان آلووه ماهها، حتی سالها ویروس را در براز و ادرار خود دفع مینمایند. (۵ - ۸ - ۱۳) دفع ویروس بالاخره پس از گذشت مدتی قطع میگردد در داخل سلول ها باقی بماند. هرچه عفونت در سنین بالا رخ بدهد مدت زمان دفع ویروسی کوتاه تر است. گرچه سیتومگالوویروس ها بشدت انتشار دارند مع الوصف تا

خلاصه

نظر بانیکه برنامه ای برای مطالعه چگونه انتشار سیتومگالوویروس ها در ایران تهیه گردیده است و تحقیق در این مورد با روشهای سرولوژیکی انجام خواهد گرفت بنابراین لازم بود روش سرولوژیکی حساسی که با امکانات فعلی ما و فقط دهد بررسی و انتخاب گردد.

باین منظور با دو روش ثبوت مکمل و هماگلوتیناسیون غیرمستقیم در سرم ۷۲ نفر از دهندگان خون (Blood donors) و ۱۶ نمونه سرمی که از نوزادان مشکوک به عفونت سیتومگالوویروسی و مادرانشان بدست آمده بود به جستجو و تعیین عیار آنتی بادی سیتومگالوویروس مبادرت گردید. در این مقاله مختصراً از اهمیت سیتومگالوویروس ها در باتولوژی انسانی، نتایج حاصل از مقایسه حساسیت دو تست ثبوت مکمل و هماگلوتیناسیون غیرمستقیم و همچنین روش مناسب برای تهیه و تیتراسیون آنتی ژن سیتومگالوویروسی از نظر میگردد.

مقدمه

سیتومگالوویروس های CMV از نظر کلاسیفیکاسیون جزو ویروس های گروه تیفال زا (Herpesviruses) هستند و با ویروس های

دو روش مستقیم و غیرمستقیم استفاده می‌شود. روش مستقیم متکی به جدا کردن ویروس از بزاق، ادرار، بیوبسی کبد، لکوسیتها (در مورد منوکلئوزهای بعد از انتقال خون) و بالاخره قطعات اتوپسی است. در این روش، بزاق، ادرار و یا عصاره نسوج به کشت سلولهای فیبرولاستی انسان که تنها سیستم سلولی حساس می‌باشد تلقیح می‌گردد. تکثیر ویروس در کشت سلول بکندی صورت می‌گیرد و بدست آوردن نتیجه قطعی سه تا شش هفته بطول می‌انجامد ضمناً نباید از نظر دور داشت که در مواردی با وجود حضور ویروس در برداشتها، اقدام به جدا کردن ویروس به نتیجه مثبت منتهی نمی‌گردد. مطلب مهم دیگر اینکه جدا کردن ویروس از افرادیکه حامل ویروس هستند ولی دافع آن نمی‌باشد بسادگی مقدور نیست، بنابراین معمولاً سعی می‌شود تشخیص آزمایشگاهی عفونتهای سیتومگالوویروسی بکمک روش‌های سرولوژیکی (غیرمستقیم) صورت گیرد و در صورت امکان نتیجه بکمک آزمایش مستقیم تأیید گردد ضمناً در مطالعات اپیدمیولوژیکی، تنها روش‌های سرولوژیکی قابل اجرا است.

چهار روش سرولوژیکی بطور متدابل برای جستجو و تعیین عیار آنتی بادی سیتومگالوویروسی مورد استفاده قرار می‌گیرند که عبارتند از سرونوترالیزاسیون (۱۰) رادیوایمونوآسی (۱۱) (Radioimmunoassay) ثبوت مکمل (۱۵) و بالاخره هماگلوبتیناسیون غیرمستقیم (۲). چون روش سرونوترالیزاسیون در روی کشت سلول انجام می‌گیرد بنابراین، در نتیجه مواجه بودن به کندی تکثیر ویروس، برای آزمایش نمونه‌های سرمی که تعداد آنها زیاد باشد قابل اجرا نیست. روش رادیوایمونوآسی بسیار حساس است ولی مستلزم تجهیزات بسیار گرانقیمتی است که تهیه اش بسادگی مقدور نمی‌باشد ولی روش‌های ثبوت مکمل و هماگلوبتیناسیون غیرمستقیم را برای جستجو و تعیین عیار آنتی بادی CMV در هر آزمایشگاهی بسهولت میتوان پیدا نمود.

نظر باینکه بر راههای برای مطالعه چگونگی انتشار سیتومگالوویروسها در ایران تهیه گردیده است و تحقیق در این مورد منحصراً با روش‌های سرولوژیکی امکان‌بندیز است بنابراین دو روش ثبوت مکمل و هماگلوبتیناسیون غیرمستقیم از نظر حساسیت با هم مقایسه گردید تا روش حساس‌تر در مطالعه سرو اپیدمیولوژیک CMV ما مورد استفاده قرار گیرد.

مواد و روشها

تهیه آنتی زن - آنتی زن استاندارد سیتومگالوویروس از سویه ۱۶۹ - AD ویروس تهیه گردید و این آنتی زن در هر دو تست

سال ۱۹۵۶ بوجود آنها پس برده نشد تکمیل شدن روش‌های کشت سلولی و استفاده از آن برای کشت ویروسها سبب شناسائی سیتومگالوویروسها گردید (۱۲ - ۱۴ - ۱۷) و مطالعات بعدی اهمیت فوق العاده آنها را در باتولوژی انسانی مخصوصاً در پاتولوژی جنین و نوزادان مشخص نمود و ثابت گردید که عامل یک درصد از مرگ و میرهای نوزادان و مسئول اکثر میکروسفالیها همین ویروسها هستند. در پیش بانوان اگر عفونت در دوران حاملگی اتفاق بیافتد و یا براثر عفونت پیشین هنوز هم دافع ویروس مانده باشد، جنین در داخل رحم و یا بهنگام تولد با سرولوژیک آلدوده می‌شود و نوزاد به بیماری انکلوزیون سیتومگالیک مبتلا می‌گردد. هپاتوساپلنومگالی توأم با یرقان، پسورپرای ترمیوسیتوپنیک و آنمی همولتیک از علائم بارز عفونت نوزادان بوسیله CMV می‌باشد (۴) که اغلب در چند روز یا چند هفته پس از تولد سبب مرگ نوزاد می‌شود. نوزادان آلدوده هم که تلف نمی‌شوند در پیش آنها بادگارهای عفونت بصورت ضعف قوای دماغی، عقب‌ماندگی فکری و میکروسفالی ظاهر می‌گردد (۹). یکی دیگر از عوارض شایع عفونتهای سیتومگالوویروسی نوزادان کوریوپرتریت است که اغلب ساعت اشتباه عفونتهای سیتومگالوویروسی با توكسوپلasmoz کوتزنتیال می‌شود (۱۹). با وجود این طی سالهای اخیر گزارشاتی از عفونتهای داخل رحمی با سیتومگالوویروسها که عارضه قابل توجهی در نوزاد ایجاد نکرده باشد منتشر گردیده است.

عفونت سیتومگالوویروسی کودکان در اکثر موارد بدون علامت کلینیکی است ولی حالت مزمن پیدا می‌کند و شخص مذکوهای مدید حامل (Carrier) و دافع ویروس باقی می‌ماند، گاهی هم ممکن است هپاتیت یا پنومونیت ایجاد نماید. در پیش کودکان و افراد بالغ که بعلت پیوند کلیه، لوسی و یا سرطان بسدت طولانی با مواد ایمونوسپرسيو تحت درمان قرار می‌گرند، سیتومگالوویروس که در بدن بحال نهفته و غیرفعال وجود دارد حالت حمله بخود می‌گیرد.

عامل مولد منوکلئوزهای بعد از انتقال خون هم سیتومگالوویروس می‌باشد که اغلب در گیرندگان مکرر خون بروز می‌کند و با تب و افزایش تعداد منوکلئرهای غیرطبیعی همراه است (۶).

مطالبی که درباره پاتولوژی و مشخصات بیولوژیکی سیتومگالوویروسهای انسانی گفته شد ارزش و اهمیت فوق العاده تشخیص آزمایشگاهی عفونتهای سیتومگالوویروسها را از نظر اپیدمیولوژی و کلینیک بخوبی آشکار می‌سازد. برای این منظور از

اسید تانیک بحجم مساوی با هم مخلوط شد و بمدت ده دقیقه در بین ماری ۳۷ درجه سانتی گراد قرار داده شد. بوسیله سانتریفوژ کردن (۱۵۰۰ دور در دقیقه) گلوبولها از اسید تانیک جدا کردید و یکبار با PBS شسته شد و مجدد آن سوسپانسیون ۲/۰ درصد در PBS PH=۶/۴ ساخته شد و حداکثر تا ۴ ساعت بعد از تهیه بکار برده شد.

جذب آنتی زن بروی گلوبولهای قرمز (حسان نمودن)
گلوبولهای قرمز- چهار حجم از PBS PH=۶/۴ با یک حجم از رقت آنتی زن و یک حجم از سوسپانسیون ۲/۵ درصد گلوبول قرمز گوسفند که با اسید تانیک عمل شده بود با هم مخلوط گردید و مدت نیمساعت در حرارت اطاق بحال خود گذاشته شد. گلوبولهای قرمز بوسیله سانتریفوژ کردن (۱۰ دقیقه با سرعت ۱۵۰۰) از مایع جدا گردید، دو بار با محلول رقیق کننده شسته شد و از آن در همان محلول رقیق کننده سوسپانسیون ۵/۰ درصد تهیه شد.

آماده نمودن نمونه های سرمی- تمام نمونه های سرمی پس از ده بار رقیق شدن بوسیله مایع رقیق کننده، بمنظور از بین بردن کمپلمان (ایناکتیو اسیون) مدت نیمساعت در بین ماری ۵۶ درجه سانتی گراد قرار داده شد. بازاء هر CC از سرم دکمپلمانه ۰/۱ سوسپانسیون ۵۰ درصد گلوبول قرمز گوسفند با اضافه گردید و مدت نیمساعت در یخچال ۴ درجه سانتی گراد نگهداری شد تا چنانچه در نمونه های سرمی، برای گلوبولهای قرمز اگلوتینین وجود داشته باشد جذب گردد. سرمها بوسیله سانتریفوگاسیون از گلوبول قرمز جدا گردید و باین ترتیب برای آزمایش (جستجو و تعیین عیار CMV آنتی بادی) آماده گردید.

روش انجام تست هماگلوبتیناسیون غیرمستقیم
با استفاده از میکروسیستم تاکاتسی ۰/۰۵ از هر نمونه سرمی که در جریان ایناکتیو اسیون ده بار رقیق شده بود رقت های شده (آنتی زن انود) اضافه گردید و پلیت ها (Plate) مدت ۲ تا ۴ ساعت در حرارت اطاق نگهداری گردید و سپس نتیجه قرات شد. بالاترین رقت سرمی که اگلوتیناسیون کامل با اگلوتیناسیون نسبی نزدیک به کامل ایجاد نموده بود بعنوان عیار آنتی بادی سیتوگالوویروس در سرم مورد آزمایش یادداشت گردید.

تست ثبوت مکمل- بموازات تست هماگلوبتیناسیون غیرمستقیم با روش استاندارد ثبوت مکمل (۱۵) نیز در نمونه های

ثبوت مکمل و هماگلوبتیناسیون غیرمستقیم مورد استفاده قرار گرفت. برای تهیه آنتی زن کشت سلولهای فیربلاستی ریه جنین انسان (سویه ۱-Ru) که در شیشه های ۹۶۰ میلی لیتری تهیه شده بود با 5×10^5 TCID ۵۰ سیتوگالوویروس تلقیح گردید. هنگامیکه در ۹۰ تا ۸۰ درصد کشت سلول براثر تکثیر ویروس ضایعه سلولی (CPE) بوجود آمد، ورقه کشت سلولی پس از شستشو با تامپون گلیسین PH=۹ جمع آوری گردید. سلولهای آنرا در چند شبیه با هم مخلوط شد و سپس بوسیله آنجماد و ذوب متوالی و بافت له کن بمتلاشی نمودن سلولها و سلولهای متلاشی شده سانتریفوژ شد (۱۵ دقیقه با سرعت ۳ هزار دور در دقیقه) و مایع بالای رسوب بعنوان آنتی زن جمع آوری گردید. به آنتی زن تهیه شده دی میتل سولفوكسید بمقداریکه تراکم نهائی آن به ۱۰۰ درصد برسد اضافه گردید و تا هنگام استفاده در حرارت منهای چهل درجه سانتی گراد نگهداری شد.

تهیه تامپون ها- تامپون فسفات (PBS) PH=۶/۴ با مخلوط نمودن ۱۰۰ سانتی متر مکعب از محلول ۱/۱۵ مولر کلوروسدیم با ۱۰۰ سانتی متر مکعب تامپون مركب از $CC32/3$ از محلول ۱/۱۵ مولر فسفات دی سدیک و $CC67/7$ از محلول ۱/۱۵ مولر فسفات منوپتاسیک تهیه گردید.

تامپون فسفات (PBS) PH=۷/۲ از حل نمودن ۱/۰۹۶ گرم فسفات دی سدیک، ۰/۳۱۵ گرم فسفات منوپتاسیک و ۸/۵ گرم کلوروسدیم در یک لیتر آب مفطر بست آمد.

(محول ۱/۰۱ مولر کلوروسدیم و ۰/۰۱ مولر فسفات منوپتاسیک و دی سدیک). در تمام مواردی که PH تامپون فسفات (PBS) ذکر شده منظور تامپونی است که PH آن ۷/۲ میباشد.

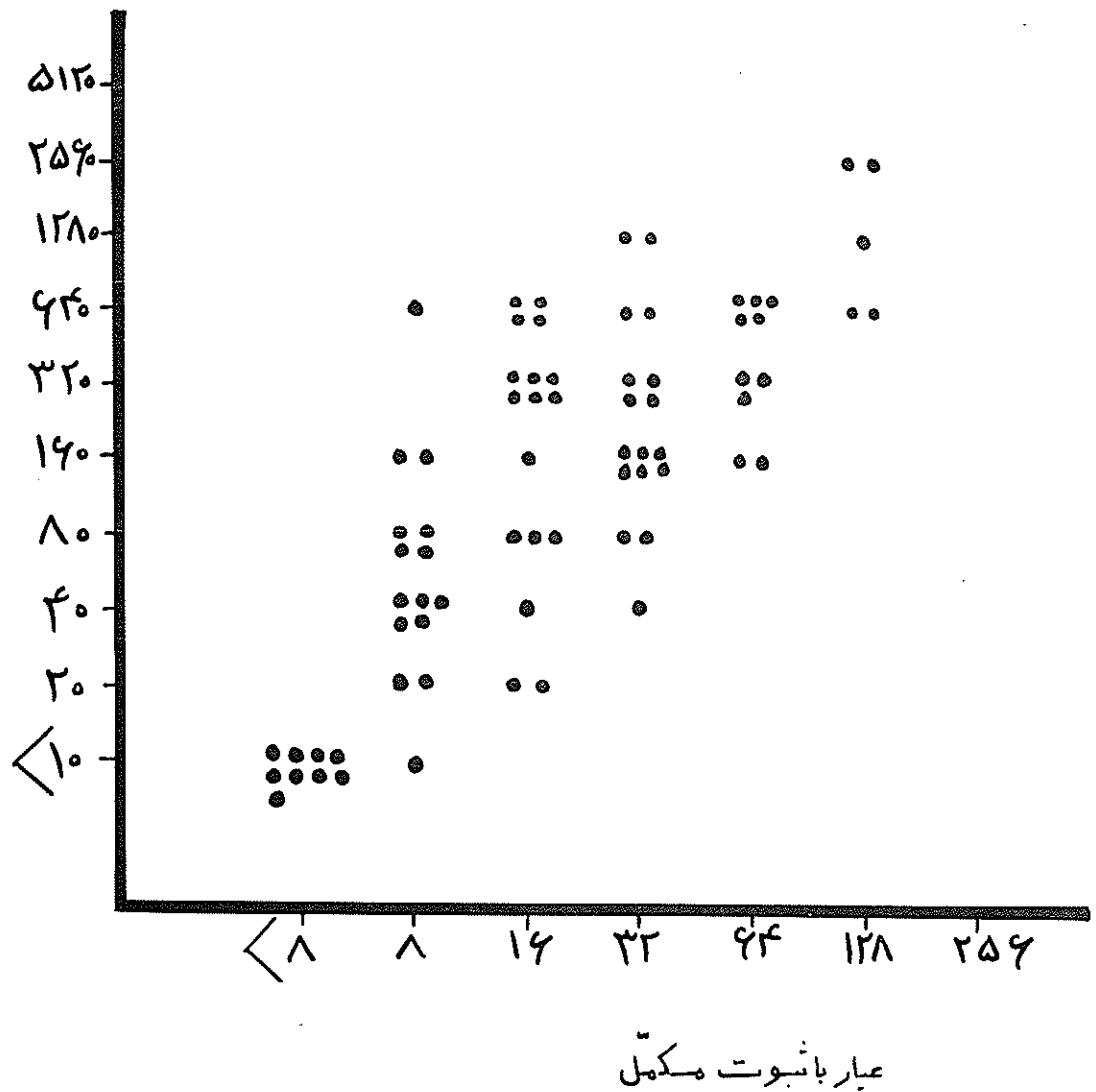
تهیه محلول رقیق کننده- برای رقیق کردن سرمها و تهیه سوسپانسیون گلوبول قرمز حسان شده گوسفند، سرم دکمپلمانه خرگوش که با PBS صد بار رقیق شده بود مورد استفاده قرار گرفت (سرم خرگوش قبل از نظر عدم اگلوتینین برای گلوبول قرمز گوسفند آزمایش شود).

گلوبول قرمز گوسفند- خون سیترات اگلوتینین سانتریفوژ گردید و گلوبولهای قرمز آن سه بار با PBS شسته شد و از آن در PBS سوسپانسیون ۲/۵ درصد تهیه گردید و همان روز بکار برده شد.

آماده کردن گلوبول قرمز برای جذب آنتی زن- درست قبل از شروع آزمایش محلول ...٪ اسید تانیک در PBS تهیه گردید و سپس سوسپانسیون ۲/۵ درصد گلوبول قرمز گوسفند و محلول

جدول ۱ - مقایسه عبار آسی با دیگر روش ثبت مکمل و هماگلوتیناسیون غیرمستقیم

عبارة هماگلوتیناسیون غیرمستقیم

بجستجو و تعیین عیار آنتی بادی سیتومگالووپرروس اقدام نند. نتایجی که از هر دو روش بدست آمد در جدولهای شماره ۱ و ۲ عرضه شده است. از مقایسه نتایج دو روش معلوم میگردد که روی هر فسته تست هماگلوبیناسیون غیرمستقیم برای تعیین عیار آنتی بادی سیتومگالووپرروس ۲ تا ۱۰ بار حساس تر از تست ثبوت مکمل است. تمام نمونه های سرمی که با روش هماگلوبیناسیون غیرمستقیم، از نظر وجود آنتی بادی برای سیتومگالووپرروس منفی بودند (۱۰:۱) با تست ثبوت مکمل نیز جواب منفی بدست دادند (۸:۱).

سرمی دکمبلمانه، بجستجو و تعیین عیار آنتی بادی سیتومگالووپرروس اقدام گردید و نتایج حاصل از این دو تست با هم مقایسه شد.

نتایج

در ۷۲ نمونه از سرم انسان که از دهنده کان خون (Blood donors) بدست آمده بود و همچنین در ۱۶ نمونه سرم که از نوزادان مشکوک به عفونت سیتومگالووپروسی و مادرانشان گرفته شده بود با دو روش ثبوت مکمل و هماگلوبیناسیون غیرمستقیم

جدول ۲ - تعیین عیار آنتی بادی در خون نوزادان مشکوک به عفونت CMV و مادرانشان با دو روش ثبوت مکمل و هماگلوبیناسیون غیرمستقیم

بیماران	زمان بعد از تولد نوزاد بر حسب روز	عیار آنتی بادی با روش ثبوت مکمل	عیار آنتی بادی با روش هماگلوبیناسیون غیرمستقیم
نوزاد	۲۵	۸	۲۰
مادر	۲۵	۵۱۲	۶۰
نوزاد	۱۵	۱۲۸	۲۰
مادر	۱۵	۱۲۸	۶۰
نوزاد	۷	۶۴	۲۰
مادر	۷	۶۴	۲۰
نوزاد	۳	۱۲۸	۲۰
مادر	۳	۶۴	۱۶۰

بطوریکه در روش جذب نمودن آنتی زن بروی گلیولهای قرمز گوسفتند ملاحظه گردید (بخش مواد و روشها) رقت % آنتی زن مورد استفاده قرار گرفته است. تشخیص درجه رقت مناسب آنتی زن از تیتراسیون آن بدست آمد. نتیجه تیتراسیون آنتی زن در جدول شماره ۳ از نظر میگذرد.

جدول شماره ۳ - تیتراسیون آنتیژن برای تعیین درجه رقت مناسب.

رقت‌های مختلف آنتیژن							رقت‌های مختلف
۱:۳۲	۱:۲۴	۱:۱۲	۱:۸	۱:۴	۱:۲	رقیق‌نشده	سرم مثبت (کنترل)
+	+	+	+	+	+	+	۱: ۱۰
+	+	+	+	+	+	+	۱: ۲۰
+	+	+	+	+	+	+	۱: ۴۰
±	+	+	+	+	±	±	۱: ۸۰
-	±	+	+	+	-	-	۱: ۱۶۰
-	-	±	+	±	-	-	۱: ۳۲۰
-	-	-	±	-	-	-	۱: ۶۴۰

وجود داشته باشد دلالت قطعی بر عفونت سیتومگالوویروسی نوزاد در داخل رحم مادر، بهنگام زایمان یا بعد از زایمان دارد زیرا در عفونتهای سیتومگالوویروسی تولرانس ایمونولوژیک وجود ندارد، بطوریکه جنین در داخل رحم مادر هم میتواند برای سیتومگالوویروس آنتی بادی بسازد. حضور آنتی بادی سیتومگالوویروس از نوع IgG در خون نوزاد، حتی با عیار بالا هم نمیتواند دلیل کافی بر عفونت سیتومگالوویروسی او باشد زیرا ممکن است جنین همه این نوع آنتی بادی را بطور کوتزینیال از مادر دریافت کرده باشد بهمین مناسبت در تشخیص سرولوژیکی عفونت سیتومگالوویروسی نوزادان اول بوسیله پروتئین A سل وال استانیلوکها IgG را از نمونه‌های سرمی نوزادان حذف میکنند.^۷ و بعد بجستجو و تعیین عیار آنتی بادیهای باقیمانده که از نوع IgM هستند مبادرت میکنند ولی چون این نوع آنتی بادیها (IgM) مکمل را خیلی کم ثابت میکنند بنابراین روش ثبوت مکمل در این قبیل موارد نمیتواند جواب درست بدست بدهد اما برای همکلوتیناسیون غیرمستقیم از این نظر ایرادی وارد نیست.^۸

در تعیین عیار آنتی بادیهای نوع IgG هم حساسیت همکلوتیناسیون غیرمستقیم بیشتر از تست ثبوت مکمل است زیرا برخی از زیر کلاسهای IgG مکمل (کمپلمان) را ثابت نمیکنند.^(۱)

بحث

جستجو و تعیین عیار آنتی بادی برای سیتومگالوویروس با روش همکلوتیناسیون غیرمستقیم از چند جهت برداش ثبت مکمل که برای همین منظور مورد استفاده قرار میگیرد رجحان دارد.

- ۱ - بطوریکه در شرح نتایج ملاحظه میگردد حساسیت روش همکلوتیناسیون غیرمستقیم برای تعیین عیار آنتی بادی سیتومگالوویروس خیلی بیشتر از تست ثبوت مکمل است، علاوه بر این بنظر ما چون در تست همکلوتیناسیون غیرمستقیم احتیاجی به تیتراسیون کمپلمان و سرم همولیک و شاهدهای متعدد نمیباشد بنابراین امکان خطأ کمتر و سرعت عمل بیشتر است.
- ۲ - بطور تکراری (ده بار) به فواصل زمانی متفاوت با هر دو تست در پنج سرم مثبت به تعیین عیار آنتی بادی سیتومگالوویروس اقدام گردید و در مقایسه نتایج بدست آمده ملاحظه شد که توازن و ثبات جوابها در تست همکلوتیناسیون غیرمستقیم خیلی بیشتر از تست ثبوت مکمل است.
- ۳ - آنتی بادیهایی که از نوع IgG میباشند میتوانند از جفت عبور کنند و از مادر به جنین منتقل گردند ولی آنتی بادیهایی که از نوع IgM هستند از جفت عبور نمیکنند بنابراین اگر در خون نوزاد آنتی بادی سیتومگالوویروس از نوع IgM هم

Reference

1. Benyesh-Melnick, M., Vonka, V. and Wimberly, I., *J. Immunol.*, 96:261,1966
2. Bernstein, M.T. and Stewart, J.A., *Appl. Microbiol.* 21:84, 1971
3. Hanshaw, J.B., Betts, R.F. and Simon, G., *New Eng. J. Med.*, 272:602,1965
4. Hanshaw, J.B., *Adv. in Teratology*, Vol. 4, 1970
5. Hanshaw, J.B., *Inf. Dis.*, 123:555,1971
6. Kaariainen, L., Klemola, E. and Paloheimo, J., *Brit. Med. J.*, 1:1270,1966
7. Kiai, F. and Stewart, J.A., A. S. M., 77 th. Annual Meeting, Session 206, Abst. 424, 1977
8. Levinsohn, E.M., Foy, H.M. and Kenn, G.E., *Proc. Soc. Exp. Biol. Med.* 132: 957, 1969
9. McCracken, G.H. and Shinefield, H.R., *Am. j. Dis. Child.*, 117:522,1969
10. Plummer, G. and Benyesh-Melnick, M., *Proc. Exp. Biol. Med.* 117:145,1964
11. Rosenthal, J. D., Notkins, A. L., *Appl. Microbiol.* 25:569 ,1973
12. Rowe, W. P., Hartley, J. W. et al., *Proc. Soc. Exp. Biol. Med.*, 92:418,1956
13. Rowe, W. P., Hartley, J. W. et al., *Am. J. Hyg.*, 67:57,1958
14. Smith, M. G., *Proc. Soc. Exp. Biol. Med.*, 92:424,1956
15. Starr, J. G., Calafior, D. and Casey, H. L., *Am. J. Epidem.*, 86:507,1967
16. Toghill, P. J., Bailey, M. E. and William, R., *Lancet*, 1:1351,1967
17. Weller, T. H., Macauley, J. C. and Craig, J. M., *Proc. Soc. Exper. Biol. Med.*, 94:4,1958
18. Weller, T. H., Hanshaw, J. B. and Scott, D. E., *Virology*, 12:130,1960
19. Weller, T. H. and Hanshaw, J. B., *New Eng. J. Med.* 266:1233,1962